

Událostné dění

Vážná je otázka „původní časovosti“ (temporality), ale já jí rozumím spíš „ontologicky“ (lépe: méotologicky) než fenomenologicky. Zase se chci pokusit to pojmově „modelovat“, protože s tím se dá pořádně pracovat (chyby jsou v každém případě lépe vidět). Když uvažujeme jednu (uměle izolovanou) událost, je zřejmé, že její dění (časování, časezení) má směr. Můžeme nějak tento směr upřesnit? Ještě než se událost začne „dít“, je celá „v“ budoucnosti (přesněji: budoucí, tj. ještě nejsoucí), pak se dít začne, takže tento začátek postupně stále víc ustupuje do minulosti (přesněji: stává se stále víc minulým, tedy „minulejším“), jak je vystřídáván dalšími aktuálně přítomnými fázemi události, až posléze „nejnovější“ fází poslední celá událost končí a přestává „být“, tj. už (celá) není. Směr jejího dění je tedy zřejmý: je to postupný přechod všech jejích aktuálních fází z budoucnosti (z toho, co „ještě není“) do minulosti (do toho, co už není). To je však právě jen pohled vnějšího pozorovatele. Takto to však nemůžeme líčit, když chceme zůstat u izolované události samé. Jakmile výslovně nebo nevyslovně zavedeme „pohled zvenčí“, musíme vědět, co jsme udělali: zavedli jsme „prostředí“, „okolí“ události. Ve světě, jak jej ze své zkušenosti známe, je každá událost nějak „ve světě“ (více nebo méně tak, jako je „ve světě“ i pozorovatel a jako jsme ve světě také my sami, i když my jako událost máme své specifičnosti, které zdaleka nejsou univerzální a tedy ani generalizovatelné). Teze, že událost není „v čase“, nýbrž sama „časuje“ („časí“) svým vlastním děním, je nepochybně relativně oprávněná v tom smyslu, že její dění není pouhým pohybem v nějakém časovém poli. V jiném úhlu pohledu

je však neoprávněná, pokud by měla znamenat, že v žádném takovém časovém poli není a dokonce že žádné takové pole ke svému vlastnímu dění nepotřebuje. To by snad mohlo platit na nějaké nejnížší úrovni (třeba kvantové nebo možná ještě nižší), ale rozhodně to neplatí o běžných událostech našeho života a našeho světa. Pokud se nenecháme zmýlit tím, že prostředí, v němž se událost děje, je – byť netématizováno – vždy kolem ní a ona v něm (a onen omyl se podobá omylu člověka, který sedí v loďce unášené proudem, a on, aniž by vesloval, „vidí“, jak oba břehy „ubíhají“ dozadu a stávají se tak pro něho jakoby „minulostí“), musíme se soustředit nikoliv na to, jak se „časování“ události jeví vnějšímu pozorovateli, ale zda je událost jen „unášena“ (z budoucnosti do minulosti), anebo zda je aktivní, zda sama něco podniká, dělá – např. právě „časuje“.

(Praha, 980111-3.)